

WWF *for a living planet*

WWF Greater Mekong Thailand Country Program

โครงการฟื้นฟูภูมิทัศน์ป่าไม้และคุณภาพชีวิตชุมชนลุ่มน้ำชี
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรกฎาคม 2549

1) สารสำคัญ

โครงการฟื้นฟูภูมิทัศน์ป่าไม้และคุณภาพชีวิตชุมชนลุ่มน้ำชี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นโครงการที่ดำเนินการ โดยองค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (WWF) ซึ่งได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากบริษัทโคคาโคลา คอร์ปอเรชั่น จำกัด โดยมีจุดหมายเพื่อการผสมผสานการพัฒนาความเป็นอยู่ท้องถิ่นให้กลมกลืนกับกิจกรรมฟื้นฟูวิถีการดำรงชีวิต

แม่น้ำชีเป็นสายน้ำสำคัญสายหนึ่งของแม่น้ำโขง ซึ่งไหลผ่านพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในสมัยก่อนแม่น้ำชีเป็นแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำเพียงพอในการทำนาเมื่อถึงฤดูกาล และเต็มไปด้วยธัญอาหารที่เพิ่มพูนให้กับผืนดิน เป็นแหล่งน้ำของชุมชนตลอดทั้งปี แต่ในระยะ 15 ปีที่ผ่านมาพื้นที่ที่แม่น้ำชีไหลผ่านมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างน่าใจหาย ปัจจุบันน้ำในแม่น้ำชีมีปริมาณที่ลดลงอย่างมากจนเปรียบเสมือนเป็นเพียงธารน้ำเล็กๆ ที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำโขงในฤดูแล้งเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆของผู้คนในลุ่มน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเขื่อนเหนือลุ่มน้ำ การควบคุมน้ำ โครงการผันแปรต่างๆเพื่อตอบสนองโครงการชลประทาน และการทำลายป่าอย่างมากมายตลอดลุ่มน้ำ ในขณะที่เดียวกันจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นก็ทำให้มีน้ำเสียทิ้งลงสู่แม่น้ำมากขึ้น รวมถึงการที่ชาวนาต้องหันมาใช้สารเคมีซึ่งเต็มไปด้วยอันตรายเพื่อเพิ่มพูนผลผลิตอันส่งผลกระทบต่อไปถึงคุณภาพของน้ำทำให้ระดับภาวะมลพิษสูงขึ้น

ลุ่มน้ำชีครอบคลุมพื้นที่มากกว่าเศษหนึ่งส่วนสามของพื้นที่ทั้งหมดในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีประชากรอาศัยอยู่มากกว่า 20 ล้านคน คิดเป็นจำนวนถึงเศษหนึ่งส่วนสามของประชากรทั้งประเทศ โดยมากกว่าร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบอาชีพกสิกรรม มีพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 8.8 ล้านเฮกตาร์ ซึ่งประกอบด้วยนาข้าวร้อยละ 67.1 ที่ไรร้อยละ 22.5 ทุ่งหญ้าร้อยละ 0.9 และอกร้อยละ 9.5 เป็นที่ใช้สอยอย่างอื่น โดยครอบครัวที่มีสมาชิก 6-7 คน จะมีพื้นที่ไร่นาเฉลี่ย 4.3 เฮกตาร์ต่อครอบครัว มีรายได้เฉลี่ยโดยประมาณ 750 เหยียดสหรัฐต่อปีต่อครอบครัว¹ หรือคิดเป็นร้อยละ 31 ของอัตราเฉลี่ยของชาติ สาเหตุที่ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากผลิตผลที่มีปริมาณน้อยมาก รวมทั้งไม่มีรายได้ส่วนอื่นมาทดแทน เป็นผลให้ชาวนาชาวไร่ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานและเด็กๆ ต้องละถิ่นที่อยู่ อาจจะโดยชั่วคราว หรือถาวรเพื่อออกไปหางานทำในพื้นที่อื่น ซึ่งการเคลื่อนย้ายประชากร ไปสู่แหล่งศูนย์กลางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้ทำให้แรงงานส่วนใหญ่ได้รับค่าตอบแทนต่ำ

เหตุผลสำคัญอันหนึ่งของการเสื่อมลงของลุ่มน้ำและพื้นที่โดยรอบเป็นผลกระทบที่มาจากกิจกรรมอันไม่เกื้อหนุนของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นโครงการต่างๆในระดับประเทศ รวมถึงแผนการพัฒนาลุ่มน้ำต่างๆ ซึ่งได้มีการวางแผน และมีความพยายามที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งส่วนใหญ่

¹ National Economic and Social Development Board 2001

จะไม่ได้ทำงานในพื้นที่ ทำให้ผลที่ได้มักจะออกมาไม่เป็นที่น่าพอใจ และไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เมื่อไม่นานมานี้เอง ดร. ประกอบ วิโรจน์ภู² จากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้ทำรายงานสรุปสถานการณ์ที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกนี้ว่า “โครงการลุ่มน้ำนี้ไม่สามารถทำให้บรรลุผลสำเร็จได้เนื่องจากผู้ที่ดำเนินโครงการไม่ใช่ผู้ใช้น้ำ และผู้ใช้น้ำก็ไม่ใช่ผู้ที่บริหารจัดการระบบ”

ปัจจุบันลุ่มน้ำชีประสบกับปัญหาขัดแย้งนานับการรวมไปถึง

- การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และพื้นที่ป่าถูกทำลายอย่างมาก
- ความหนาแน่นของพื้นที่การเกษตร และ การใช้สารเคมีที่เพิ่มขึ้น
- การบริหารจัดการของโครงการชลประทานที่มีอยู่ไม่ดีเท่าที่ควร
- การจัดวางแผนและการบริหารจัดการจากภายนอกพื้นที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร
- ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของภาครัฐที่ทำงานในระดับพื้นที่
- ขาดการปรึกษาและความร่วมมือกับชาวบ้าน

จากสถานการณ์เหล่านี้ทำให้ปัจจุบันลุ่มน้ำชีมีสถานการณ์ที่เลวลง ดังนั้นเพื่อเป็นการยอมรับสถานการณ์นี้ และยอมรับว่าลุ่มน้ำชีเป็นพื้นที่ที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ป่าเต็งรังอินโดจีนในประเทศไทย WWF จึงได้เลือกพื้นที่ลุ่มน้ำแห่งนี้เป็นจุดที่ตั้งสำหรับกิจกรรมฟื้นฟูสภาพป่าในประเทศไทย เนื่องจากเป็นลุ่มน้ำที่ยังคงอยู่ในสภาพเดิมและไม่มีการวางแผนการพัฒนาหลักใดๆ ทั้งสิ้น รวมทั้งเป็นเขตที่ยากจนในประเทศไทย ประชากรท้องถิ่นยังคงต้องพึ่งพาทั้งป่าและแหล่งทรัพยากรในพื้นที่ราบลุ่มในการสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณีและการดำรงชีพ

พื้นที่ลุ่มแม่น้ำชี เคยเป็นแหล่งที่ปกคลุมด้วยป่าเต็งรัง หุบหญ้า และพื้นที่ที่มีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว ป่าชนิดนี้มีอาณาเขตครอบคลุมไปถึงประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา ลาว และเวียดนาม โดยพื้นที่ทั้งหมดนี้เป็นพื้นที่ที่จัดอยู่ในเขตสิ่งแวดล้อมวิกฤตของโครงการลุ่มน้ำโขงของWWF แม้ว่าภูมิประเทศแห่งนี้จะถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมไปมาก แต่พื้นที่บางส่วนก็ได้มีการสงวนไว้ โดยพื้นที่แรกที่จะถูกเปลี่ยนแปลงให้เป็นแหล่งเกษตรกรรมคือหุบหญ้าและพื้นที่ที่มีน้ำท่วมเป็นครั้งคราวนี้เป็น ส่วนพื้นที่ป่าที่มีขนาดเล็กที่อยู่ในหุบหญ้าจะถูกสงวนรักษาไว้ ซึ่งพื้นที่ป่าเล็กๆเหล่านี้ยังให้ผลผลิตที่สำคัญแก่ชาวบ้านและยังคงมีการพึ่งพาผลิตผลจากป่าในระดับสูงมากจนถึงปัจจุบัน นอกจากพื้นที่ป่าขนาดเล็กๆแล้ว พื้นที่ที่มีน้ำท่วมถึงที่มีลักษณะไม่เหมาะสำหรับการทำการเกษตร รวมถึงพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดเล็กก็เป็นพื้นที่ที่ได้รับการรักษาไว้เช่นกัน จากความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดของชุมชนท้องถิ่นกับพื้นที่ และการใช้ประโยชน์อย่างมากมายจากป่า และพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนั้นแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงภูมิประเทศหลัก ๆ แต่ก็ยังคงมีศักยภาพและความเป็นไปได้ในการฟื้นฟูพื้นที่ให้มีความสมบูรณ์ดังเดิม

² Dean of Faculty of Engineering, Ubon Ratchathani University, Northeastern Thailand

เพื่อเป็นการยอมรับสถานการณ์ และความพยายามที่จะฟื้นฟูลุ่มแม่น้ำชี โครงการจึงมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

“ การฟื้นฟูป่าโดยพื้นฐานของชุมชนและพัฒนากิจการบริหารจัดการภูมิประเทศด้านเกษตรกรรม โดยคนท้องถิ่นซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการท้องถิ่นและจังหวัด และหน่วยงานของรัฐ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งคุณภาพชีวิตของประชากรและสภาพแวดล้อมของกลุ่มน้ำชี และโดยอาศัยการเผยแพร่บทเรียนที่ได้รับและวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด การทบทวนนโยบาย และการเป็นศูนย์กลางข้อมูลอ้างอิงจะต้องได้รับการส่งเสริมทั้งระดับจังหวัดและระดับชาติ”

ผลที่คาดว่าจะได้รับและกิจกรรมต่างๆของโครงการ ได้มีการวางแผนไว้คร่าวๆดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นประโยชน์ต่อลุ่มน้ำจะต้องได้รับการควบคุมและบริหารจัดการอย่างเกิดผล โดยท้องถิ่น การฟื้นฟูจะเป็นไปได้ถ้าเปลี่ยนจากบริหารจัดการโดยหน่วยงานที่อยู่นอกพื้นที่มาเป็น ความรับผิดชอบของท้องถิ่นและบุคคลที่ได้รับการคัดเลือก โครงการจะมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและชุมชนท้องถิ่นเพื่อที่จะส่งเสริมให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติระดับจังหวัดตาม โครงสร้างที่ระบุไว้ในนโยบายกระจายอำนาจแต่ยังไม่มี การปฏิบัติ คณะกรรมการชุดนี้จะเป็นผู้ดูแลโดยตรงในด้านการจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานระหว่างหน่วยงานและชุมชนในระดับพื้นที่

- ในปัจจุบัน พื้นที่ภูมิประเทศส่วนเล็กๆของกลุ่มน้ำเอื้อให้มีการพัฒนาการฟื้นฟูด้วยนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งสามารถให้ผลประโยชน์ได้ทั้งทางด้านการอนุรักษ์ และการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นจะได้รับการสนับสนุน ให้มีการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมซึ่งจะทำให้ได้รับผลประโยชน์ทั้งทางด้านนิเวศน์ และวิถีการดำเนินชีวิต ดังนั้นส่วนประกอบต่างๆของพื้นที่ในปัจจุบัน ทั้งพื้นที่ป่าธรรมชาติ ที่ดินส่วนบุคคล และพื้นที่ของชุมชน ในเขตเกษตรกรรมลุ่มน้ำชีจะได้รับการฟื้นฟู และพื้นที่ปลูกป่าจะเพิ่มขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องด้วยการร่วมมือกันของชุมชนท้องถิ่น

- เพื่อเป็นการสนับสนุนการเข้าถึงสถานการณ์ต่างๆ เหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยบทเรียนที่ได้รับและ มีการทดลองปฏิบัติอย่างดีที่สุด โดยโครงการจะมีการระดมความคิดเห็นและจัดกิจกรรมอันหลากหลาย เพื่อให้การทบทวนนโยบายง่ายขึ้นและมีการอภิปรายในทุกระดับ นอกจากนี้ บทเรียนที่ได้รับจะต้อง สามารถนำไปปรับใช้ได้กับประเทศเพื่อนบ้านและชุมชนนานาชาติด้วย ดังนั้นโครงการจึงเพิ่มความสนใจ และสนับสนุนนโยบายที่ได้รับซึ่งเป็นการสนับสนุนการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ของท้องถิ่น และกระจายออกไปสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กลุ่มและองค์กร พัฒนาชุมชน รวมถึงกลุ่มบุคคลที่ได้รับการเลือกในจังหวัดขอนแก่น และพื้นที่ใกล้เคียง

2) โครงการ

2.1 ความเป็นมา

- การทำลายป่า

ในปี 1960 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าครอบคลุมมากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งประเทศ แต่ปัจจุบันคงเหลือเพียงประมาณร้อยละ 28 ของพื้นที่ประเทศ โดยมีพื้นที่ประมาณ 6,451,000 เฮกตาร์ ที่จัดว่าเป็นป่าสำคัญ การลดลงของป่าพบว่าเป็นผลจากสาเหตุที่เชื่อมโยงกัน 2 ประการคือ 1) ความต้องการใช้พื้นที่สำหรับการเกษตรเพื่อตอบสนองการเจริญเติบโตของจำนวนประชากร และ 2) การตัดต้นไม้เพื่อการพาณิชย์

ภูมิภาคหนึ่งซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในช่วงที่มีการเปิดสัมปทานให้มีการตัดไม้เชิงพาณิชย์ได้แก่ที่ราบสูงโคราช ซึ่งเป็นพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุมพื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งของพื้นที่ประเทศไทย ผลของการเปิดสัมปทานดังกล่าวทำให้พื้นที่แห่งนี้ถูกแผ้วถางจนเรียบ พร้อมการจัดสร้างทางเข้าออกที่สะดวก และเป็นพื้นที่ที่มีประชากรชนบทอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นที่แถบนี้เคยเป็นที่ตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2500-2520 ซึ่งรัฐบาลได้มีการจัดทำโครงการระดับชาติขึ้นในรูปแบบของการพัฒนาชนบทโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปรับสภาพป่าให้เป็นแหล่งเกษตรกรรมเพื่อขจัดพรรคคอมมิวนิสต์ออกจากป่า ซึ่งแผนงานและการจัดการนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดสัมปทานการตัดไม้และทำให้ป่าที่ครอบคลุมพื้นที่หมดไป จนกระทั่งในปี พ.ศ.2532 ได้เกิดน้ำท่วมอย่างหนักและแผ่นดินถล่มซึ่งเป็นผลมาจากการตัดไม้เป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการทำลายป่า และได้ออกกฎหมายห้ามการตัดไม้ และปิดการสัมปทานป่าไม้ในปี พ.ศ.2532 แม้ว่าต่อมาการห้ามตัดไม้จะช่วยลดจำนวนการทำลายป่าอย่างเป็นทางการ แต่การบุกรุกก็คงยังมีอยู่ และต้นไม้ก็ยังคงถูกตัดและเคลื่อนย้ายออกจากป่าอยู่เรื่อยมา

ก่อนที่จะมีการตัดไม้เชิงพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิภาคนี้ถูกปกคลุมไปด้วยป่าเต็งรังที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภูมิภาค แต่ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ประมาณร้อยละ 13 ของพื้นที่ที่อยู่ในความดูแลของรัฐ นอกจากนั้นก็คงเหลือเพียงพื้นที่ป่าขนาดเล็กๆที่อยู่ในเขตเกษตรกรรมของชุมชน ดังนั้นจึงยังมีความเป็นไปได้ที่จะเพิ่มปริมาณต้นไม้ในพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อฟื้นฟูสภาพภูมิประเทศ พื้นฟูคุณค่าของการอนุรักษ์ และเชื่อมโยงพื้นที่ป่าที่ยังคงเหลือเข้าด้วยกัน

- **ลุ่มน้ำแม่โขง**

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับน้ำฝนมากกว่า 1,000 มม.ต่อปี และประกอบด้วยแหล่งน้ำที่ใหญ่ที่สุดของกลุ่มน้ำโขง แม่น้ำสายย่อยที่ใหญ่ที่สุดสองสายของแม่น้ำแม่โขงในประเทศไทยก็คือ แม่น้ำมูล และ แม่น้ำชี

แม่น้ำทั้งสองสายเริ่มต้นจากทิศตะวันตกของที่ราบสูงโคราชไหลผ่านเป็นระยะทางมากกว่า 800 กิโลเมตร ก่อนที่จะมารวมตัวกันไหลเข้าสู่แม่น้ำโขงบริเวณใกล้ๆ จังหวัดอุบลราชธานีทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ แม่น้ำทั้งสามสาย และลุ่มน้ำที่เกี่ยวข้องมีพื้นที่ครอบคลุมมากกว่าร้อยละ 15 ของพื้นที่ลุ่มน้ำโขงทั้งหมด³ เนื่องจากแม่น้ำมูลมีขนาดใหญ่ และเป็นพื้นที่ที่มีน้ำขังมาก จึงทำให้ได้รับการจัดสรรโครงการพลังงานไฟฟ้าจากพลังน้ำหลายโครงการเพื่อจัดเตรียมน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ควบคุม ส่วนแม่น้ำชีได้รับการพัฒนาน้อยกว่า ยังคงมีธรรมชาติหลงเหลืออยู่มากกว่า และยังไหลผ่านภูมิประเทศที่มีความหลากหลายมากกว่าด้วย

ลุ่มน้ำชี และลุ่มน้ำมูลมีความเชื่อมโยงกับมนุษยชาติมาช้านาน และมีการบันทึกทางโบราณคดีย้อนอดีตมากกว่า 2000 ปี ถึงแม้ว่าลุ่มน้ำนี้จะเกี่ยวข้องกับหลากหลายทางชีวภาพและผู้คนอยู่อาศัย จะมีความสัมพันธ์กันมาเป็นเวลานาน แต่ในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดอย่างเด่นชัดจน อันมีผลให้ลุ่มน้ำมีสภาพเสื่อมลง ซึ่งเป็นสิ่งที่คุกคามทั้งทางด้านนิเวศ สังคม และเศรษฐกิจ สาเหตุหลักสามประการของปัญหาการเสื่อมสภาพตามที่ได้มีการศึกษาลุ่มน้ำเมื่อไม่นานมานี้ก็คือ การวางแผน และการบริหารจัดการเกี่ยวกับแผนการชลประทานและเขื่อนไม่ดีพอ การชลประทานที่ทำให้เกิดภาวะดินเค็ม และการทำลายป่าเป็นจำนวนมาก⁴ สาเหตุของปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อในทางอ้อมด้วย ตัวอย่างเช่น โครงการชลประทานของชาติ มักจะตามด้วยโครงการการพัฒนาเพื่อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร อันนำไปสู่การทำสัญญาเพาะปลูกสำหรับพืชเศรษฐกิจ การส่งเสริมการสนับสนุนทางการเกษตรเพื่อการค้า เพิ่มปริมาณการพึ่งพาปุ๋ย และสารเคมีอื่นๆ ให้กับชาวนาชาวสวน ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำ

ในการพยายามที่จะฟื้นฟูสภาพความเสื่อมของลุ่มน้ำ และฟื้นฟูวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน WWF ประเทศไทยได้จัดอันดับลุ่มน้ำชีอยู่ในอันดับแรกๆ ของการพยายามฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ นอกจากนี้บริเวณป่าเต็งรังในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตอนล่าง และพื้นที่ลุ่มน้ำชีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำโขงก็ได้รับการคัดเลือกในโครงการเขตภูมินิเวศน์สากล 200⁵ ให้เป็นเขตนิเวศน์ในอันดับต้นๆ

³ Mekong River Commission 2005. Overview of Hydrology of The Mekong Basin. MRC Vietiane, November 2005. 73 pp.

⁴ October 2003, Risking salinity, Watershed Vol 9 No 1, July 2003.

⁵ For detail on the WWF Ecoregions and how this project fits in with other WWF programmes (เอกสารแนบ 3)

- **สถานการณ์ปัจจุบัน**

เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยให้ดีขึ้น WWF จึงได้มีการดำเนินการวิจัยปัญหา ร่วมกับกลุ่มชาวบ้านท้องถิ่น และสามารถนำผลการศึกษามาสรุปประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้ 5 ด้าน ดังนี้

- ด้านความแห้งแล้ง การลดปริมาณน้ำดื่ม และการจัดการด้านชลประทานไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ
- ด้านการลดปริมาณ และคุณภาพของผลิตผลจากป่า
- ด้านผลิตผลทางการเกษตรที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยการสนับสนุนจากภายนอก
- ด้านการขาดโอกาสทางเลือกทางเศรษฐกิจ
- ด้านการถูกแยกออกจากแผนการดำเนินการ

WWF ตั้งเป้าหมายไปที่ลุ่มแม่น้ำชีเพื่อตอบสนองปัญหาต่างๆ ทั้งหลายเหล่านี้ และเพื่อฟื้นฟูองค์ประกอบทางด้านนิเวศ สังคม และเศรษฐกิจของกลุ่มน้ำ สถานที่ตั้งโครงการครอบคลุมพื้นที่ 2 อำเภอ คือ อำเภอมัญจาคีรี และอำเภอพระยืน รวมไปถึงเขตธรรมชาติ และพื้นที่ผลิตผลทางเกษตรระหว่างป่าสงวนแห่งชาติกหลวงด้านตะวันตก และพื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำชี โดยจะอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำชีตอนเหนือต้นน้ำของโรงงานบรรจุขวด บริษัท โคลา โคลา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

2.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายภายใต้โครงการนี้ประกอบด้วย

กลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรก

(1) ระดับพื้นที่ ชุมชนที่อยู่ในอำเภอเป้าหมาย 2 อำเภอ (อำเภอมัญจาคีรีและพระยืน) และหน่วยงานท้องถิ่น (คณะกรรมการหมู่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)) จะเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทนจากความร่วมมือของชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการปลูกป่า

กลุ่มเป้าหมายที่สอง

(2) ระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดจะมีหน้าที่ในโครงการอย่างเต็มที่ทั่วภาคพื้น (ภาค 6, ตะวันออกเฉียงเหนือของไทย) และสำนักงานเขตจังหวัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัด จะมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการด้วยการทำงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับภาค และระดับจังหวัด คณะกรรมการทรัพยากรแห่งชาติจังหวัดขอนแก่นจะได้รับการสนับสนุน ผู้แทนจากชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐ บุคลากรของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะได้รับการกระตุ้นในการแสดงความชัดเจนในบทบาทของตนต่อการวางแผนการใช้ที่ดินในระดับหมู่บ้าน โดยการเน้นถึงการปลูกป่าและการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ หน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ประกอบด้วย กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า

และพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานนโยบายและวางแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3) **ระดับชาติ** โครงการจะจัดสรรเจ้าหน้าที่ระดับชาติ (เช่น คณะกรรมการป่าไม้ชุมชน⁶ แห่งชาติ) หน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาชุมชน(NGO) ที่เกี่ยวข้องโดยการเสนอแนะนโยบายและวิธีการปรับปรุงพื้นที่ฟื้นฟูป่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

(4) **ระดับภูมิภาค** โครงการจะให้ประโยชน์กับผู้ที่มีความสนใจ องค์กรพัฒนาชุมชน(NGO) และตัวแทนชุมชนในการทำงานร่วมกันและการปลูกป่าในประเทศที่กำหนด

(5) **ระดับนานาชาติ** โครงการจะจัดสรรข้อมูลในการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนในบทบาทและผลกระทบของทรัพยากรป่าในวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน โครงร่างเทคนิคสำหรับการฟื้นฟูภูมิประเทศบนพื้นฐานชุมชน และเอกสารบทเรียนที่ได้รับ และวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการปลูกป่าชุมชนในประเทศไทย

2.3 พันธมิตรระดับท้องถิ่น

ในระดับท้องถิ่นมีหน่วยงานรัฐหลักอยู่สองหน่วยงาน องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และ องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการในระดับจังหวัด และ ตำบล⁷

● องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

หน่วยงานท้องถิ่นระดับจังหวัดได้จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติองค์กรบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นการปฏิรูปหลังจากออกพระราชบัญญัติองค์กรบริหารส่วนตำบลแล้ว 3 ปี ซึ่งทำให้เกิดความสับสนกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในระดับหนึ่ง ขอบเขตของจังหวัดทำให้อำนาจในการควบคุมขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดถูกจำกัด และเนื่องจากพระราชบัญญัติถูกร่างขึ้นมาจากที่พระราชบัญญัติองค์กรบริหารส่วนตำบลได้เข้าไปมีผลกับเจ้าหน้าที่แล้ว ในทางทฤษฎี อำนาจการตัดสินใจควรจะต้องกระทำร่วมกันหรือเห็นพ้องกันทั้งสองระดับ อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัด จึงต้องมีการกำหนดพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดแผนการและขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่นขึ้นในปี พ.ศ.2542 เพื่อชี้แจงอำนาจของหน่วยงานบริหารท้องถิ่นและเพื่อหลีกเลี่ยงการขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น โดยอำนาจและหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดถูกจำกัดอยู่ที่สาระที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน

⁶ คณะกรรมการป่าไม้แห่งชาติ ถูกกำหนดไว้ในแผนการหลักของป่าไม้ในประเทศไทยปี 2528 แม้ว่าในทางปฏิบัติคณะกรรมการนี้ได้ถูกจัดให้ตอบสนองโปรแกรมแห่งชาติ เช่น จัดตั้งคณะกรรมการปลูกป่าแห่งชาติระหว่าง โปรแกรมปลูกป่าลดปีกาญจนานิเชก อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการป่าไม้ชุมชนแห่งชาติได้รับการเสนอแนะภายใต้มติป่าไม้ชุมชนซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนของสภาผู้แทนราษฎร

⁷ ตำบล เป็น หน่วยงานระดับตำบล และประกอบด้วย 7-10หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 5,000 คน, ปัจจุบันนี้ มีมากกว่า 7,000 ตำบลใน 76 จังหวัดในประเทศไทย

การร่วมมือ การส่งเสริมองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อำนาจ และหน้าที่ต่างๆ ที่เกินความสามารถของ องค์การบริหารส่วนตำบล

- **องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)**

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2537 ภายใต้สภาตำบลและ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผลจากนโยบายรัฐบาลเพื่อการกระจายอำนาจและเพื่อ ส่งเสริมการร่วมมือของประชากรท้องถิ่น โดยสมาชิก อบต. จะได้มาจากการเลือกตั้งจากชุมชนท้องถิ่น อำนาจที่ได้รับมอบหมายคือ การดูแลด้านโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา สาธารณสุข การบริการทางสังคม และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำนาจหน้าที่ของ อบต. จะครอบคลุมพื้นที่ในตำบล ทั้งหมด ซึ่งมีประมาณ 3-20 หมู่บ้าน

3) จุดประสงค์ และ จุดมุ่งหมายของโครงการ

โดยสรุปแผนการของโครงการคือ การพัฒนาการแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูพื้นที่ป่า โดยชุมชนของกลุ่มน้ำชีให้กลับอยู่ในสภาพเดิม และเพื่อสำรวจหน่วยงานที่ให้ความสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม ภายใต้กรอบของกฎหมายในปัจจุบัน และการให้ความสนับสนุนการใช้แนวทางนี้สำหรับการปลูกป่า โดยชุมชนทั้งในประเทศไทย และบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง

3.1 เป้าหมายการพัฒนา

เป้าหมายการพัฒนาสำหรับโครงการนี้คือ การฟื้นฟูสภาพป่าโดยชุมชน รวมถึงการปรับปรุง การจัดการพื้นที่เกษตรกรรมโดยคนท้องถิ่นซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยหน่วยงานระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐอันจะนำไปสู่การปรับปรุงอย่างยั่งยืนทั้งคุณภาพชีวิตของประชากรและ สภาพสิ่งแวดล้อมของกลุ่มน้ำชี รวมถึงการกระจายบทเรียนที่ได้เรียนรู้ไปสู่การทำงานในระดับจังหวัด และ ระดับชาติต่อไป

ตัวชี้วัด

- นำเสนอผลจากบทเรียนที่ได้เรียนรู้ไปยังหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริม นโยบาย การพิจารณา และการปฏิรูป ภายในเดือนธันวาคม พ.ศ.2551
- มีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐ และมีการกำหนด กลไกการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในระดับหมู่บ้าน และกลไกในการยื่นข้อเสนอ เพื่อการพิจารณา การทำให้บรรลุผลสำเร็จ และการสนับสนุน
- มีพื้นที่ปลูกต้นไม้ป่าเพิ่มในพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งพื้นที่ของเอกชนและพื้นที่ของชุมชน

- มีการปรับปรุงคุณภาพของป่าสงวน โดยความหนาแน่นของต้นไม้และพื้นที่ป่าจะเพิ่มขึ้น และมีเสถียรภาพทางความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น

(บันทึก : ในปัจจุบันตัวชี้วัดเหล่านี้ได้พัฒนาปรับปรุงและมีปริมาณเพิ่มขึ้น แม้ว่าการผลของการพัฒนาจะอาจถึงการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังในเชิงปริมาณ แต่จะไม่บ่งบอกจำนวนเพื่อเป็นการขจัดปัญหาผลสำเร็จที่คาดหวังอันไม่แน่นอน โดยการเริ่มต้นการประเมินข้อมูลพื้นฐานปัจจุบันของพื้นที่เป้าหมายจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและจัดบันทึกข้อมูลในเชิงปริมาณ ดังนั้นในช่วงเริ่มต้นการดำเนินงานจะต้องแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่จะใช้ในการประเมินที่แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณ และจะต้องมีโครงสร้างของแนวทางปฏิบัติเพื่อการวัดผลระหว่างที่กำลังติดตามผลของโครงการ)

3.2 วัตถุประสงค์ที่ส่งผลโดยตรง

1) เพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติผ่านคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยชุมชนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำชี

ตัวชี้วัด

- วิธีการทำงานที่เหมาะสมของคณะกรรมการระดับจังหวัดที่มีการดำเนินการ ได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน และมีการสนับสนุนในแผนงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ในการนำเสนอหมู่บ้านเป้าหมายในพื้นที่โครงการ ภายในสิ้นปี 2551

2) ป่าธรรมชาติ พื้นที่ส่วนบุคคล และพื้นที่ของชุมชนในเขตเกษตรกรรมลุ่มน้ำชีได้รับการฟื้นฟู และมีพื้นที่ปลูกป่าและปริมาณต้นไม้เพิ่มขึ้น โดยการจัดการอย่างยั่งยืนระดับท้องถิ่น

ตัวชี้วัด

- มีปริมาณพื้นที่ปลูกต้นไม้ในชุมชนเพิ่มขึ้น
- พื้นที่ป่าและกิจกรรมปลูกป่าที่มีมาก่อน จะเข้ามาอยู่ภายใต้การบริหารจัดการโดยชุมชน และเพื่อชุมชนท้องถิ่น
- ทุกพื้นที่ของเขตป่าสงวน และพื้นที่ชุมชน ได้รับการฟื้นฟูและได้รับการจัดการอย่างจริงจัง โดยสถาบันชุมชนท้องถิ่น โดยผ่านแผนการจัดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นส่วนกลาง
- การเสนอแผนการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้หน่วยงานรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องพิจารณา
- ทุกหมู่บ้านในโครงการให้ความร่วมมืออย่างแข็งขันในกิจกรรมบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน

3) เพิ่มประสิทธิภาพความสนใจ และนโยบายการส่งเสริมป่าและทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน ระหว่างผู้เกี่ยวข้องหลัก รวมทั้งหน่วยงานต่างๆของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และบุคคลที่ได้รับเลือก ในจังหวัดขอนแก่น

ตัวชี้วัด

- จัดทำรายงานกรณีศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน
- จัดทำเอกสารนโยบายและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการชุมชน
- จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการฟื้นฟูป่าบนพื้นฐานของชุมชนอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อเผยแพร่บทเรียนที่ได้รับและวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด
- การประชุมเชิงปฏิบัติการระดับท้องถิ่นเพิ่มเติม และร่วมกันรับผิดชอบในการเผยแพร่บทเรียนที่ได้รับและวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด

3.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

● ผลที่คาดว่าจะได้รับในระดับจังหวัด

- 1.1 ผู้มีส่วนร่วมท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าใจหลักของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และหน้าที่พื้นฐานของชุมชนในการบริหารงานของตนในระดับลุ่มน้ำ
- 1.2 จัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติระดับจังหวัด(หรือ กลุ่มผู้ทำงาน) ของจังหวัดขอนแก่น สำหรับจัดสรรเงินทุนในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มท้องถิ่น ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน

● ผลที่คาดว่าจะได้รับในระดับพื้นที่ชุมชน

- 2.1 ผู้มีส่วนร่วมท้องถิ่น และ พันธมิตรร่วมโครงการได้รับการฝึกอบรมในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านทรัพยากรธรรมชาติ และความชำนาญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน
- 2.2 เอกสารการวิจัยในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสถานะภาพทางนิเวศในทุกระดับของพื้นที่เป้าหมายของกลุ่มน้ำชี
- 2.3 ชุมชนเป้าหมายจากหมู่บ้านที่ผ่านวิธีการวางแผนหมู่บ้านอย่างมีแบบแผนโดยการพิจารณาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การระบุถึงกลไกของสถาบัน และแก้ไขแผนงานของหมู่บ้านเพื่อการนำเสนอและอนุมัติจากหน่วยงานท้องถิ่น และคณะกรรมการบริหารระดับจังหวัด
- 2.4 การเพิ่มปริมาณพื้นที่ป่าในรูปป่าชุมชนในพื้นที่ชุมชนเป้าหมายด้วยเงินทุนที่ได้รับอนุมัติและดำเนินการตามสายงานผ่านคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติจังหวัด

2.5 จัดตั้งระบบตรวจสอบ และประเมินผลโดยชุมชนภายใต้ความร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษา หน่วยงานของรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ

- **ผลที่คาดว่าจะได้รับในระดับนโยบาย**

3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดการประชุมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และระดับชาติในประเทศไทยเพื่อส่งเสริมการเพิ่มปริมาณป่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจในภาครัฐและผู้มีส่วนร่วมอื่นๆ

3.2 เสนอแนะนโยบายใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเพิ่มพื้นที่ป่าโดยการพัฒนาของชุมชนและผู้ให้การสนับสนุน

3.3 เพิ่มความการรับรู้ของสาธารณชนและการให้ความสนับสนุนทางด้านกฎหมาย และนโยบายเพื่อปรับปรุงสนับสนุนการบริหารสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นให้ดีขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.4 กิจกรรม

- **กิจกรรมกับโครงสร้างการประสานงานระดับจังหวัด**

1.1.1 การฝึกอบรมการประเมินค่าสำหรับการบริหารทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน

1.1.2 การฝึกอบรมผู้มีส่วนร่วมหลักของชุมชน

1.1.3 การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับศักยภาพที่สามารถจะพัฒนาได้สำหรับการบริหารทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน

1.1.4 การประชุมเชิงปฏิบัติการและการประชุมชาวบ้าน

1.1.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการ และประชุมชาวบ้าน เพื่อแนะนำโครงการ

1.2.1 ศึกษาความเป็นไปได้ของคณะกรรมการบริหารทรัพยากรธรรมชาติจังหวัด ด้านกฎเกณฑ์ทางกฎหมาย และ ทางเลือกสำหรับการดำเนินการ

1.2.2 เสนอความคิดต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับจังหวัดเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติจังหวัด

1.2.3 จัดการประชุมหน่วยงานพันธมิตรในระดับจังหวัด

1.2.4 ให้ความสนับสนุนและจัดการการประชุมสรุปผลในระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

- **กิจกรรมในระดับพื้นที่ชุมชน**

2.1.1 จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดเป้าหมายในระดับพื้นที่ ระบุและเพิ่มกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในชุมชน

2.1.2 ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่โครงการและผู้มีส่วนร่วมหลัก ในด้านการประเมินอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) และการประเมินชุมชนอย่างเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal: RRA) สนับสนุนทักษะและเทคนิคที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ออกแบบ และวางแผนการรวบรวมข้อมูล

2.2.2 ฝึกอบรม และให้ความร่วมมือกับกลุ่มรวบรวมข้อมูล และเจ้าหน้าที่สำรวจ

2.2.3 จัดการอย่างถี่ถ้วน ให้ความร่วมมือ สำรวจข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในหมู่บ้านและลุ่มน้ำในพื้นที่เป้าหมาย 3 ตำบล

2.2.4 รับผิดชอบในการสำรวจและวิเคราะห์ทางด้านเทคนิคเพิ่มเติม

2.2.5 จัดทำเอกสารข้อมูลพื้นฐานในชุมชน และทำแผนที่ภูมิประเทศลุ่มน้ำเพื่อเป็นส่วนประกอบทางนิเวศ และพัฒนาฐานข้อมูลภูมิประเทศของระบบข้าวสารทางภูมิศาสตร์

2.3.1 มีการทบทวนเอกสารการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านในแต่ละชุมชน ณ ปัจจุบัน และดำเนินการ และทบทวนหรือเพิ่มเติมองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

2.3.2 ส่งเสริมการทบทวนและสนับสนุนการดำเนินการแผนพัฒนาหมู่บ้านและตำบล

2.4.1 จัดทำโครงสร้างที่เหมาะสมเพื่อจัดหากล้าไม้คุณภาพดีที่ต้องการเพื่อทำการปลูกป่าได้ และ กิจกรรมปลูกต้นไม้ในหมู่บ้านเป้าหมาย

2.4.2 จัดซื้อ และดูแลรักษาต้นอ่อน ในเรือนเพาะชำถาวร หรือ สำเร็จรูปชั่วคราวตามที่ต้องการ

2.4.3 ปลูกกล้าไม้ในเขตพื้นที่หมู่บ้านที่เป็นจุดเป้าหมาย

2.4.4 การบริหารพื้นที่ที่ปลูกต้นไม้

2.4.5 การบริหารพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปฏิรูปธรรมชาติ และปรับปรุงการเพาะปลูก

2.4.6 ควบคุมไฟฟ้า และ การกระทำอันผิดกฎหมายตลอดภูมิประเทศอันกว้างใหญ่

2.5.1 สร้างสรรค์ในลักษณะพันธมิตรกับพันธมิตรท้องถิ่นครอบคลุมระบบการตรวจสอบและการประเมินผล

2.5.2 จัดทำระบบการตรวจสอบและการประเมินผลในด้านเทคนิคและการมีส่วนร่วมในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ควบคุม

2.5.3 ทบทวนข้อมูลด้านระบบการตรวจสอบและการประเมินผล และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นได้แสดงความคิดเห็น

2.5.4 เปรียบเทียบ และจัดทำเอกสารข้อมูลด้านระบบการตรวจสอบและการประเมินผล

- **กิจกรรมระดับนโยบาย**

3.1.1 ทำการศึกษาการบริหารทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.1.2 จัดเตรียมเอกสารเกี่ยวกับบทเรียนที่ได้รับและวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด

3.1.3 ประชุมเชิงปฏิบัติการระดับท้องถิ่นในการบริหารจัดการพื้นที่โดยชุมชนในจังหวัด

ขอนแก่น

3.1.4 จัดกิจกรรมการอภิปรายระดับชาติในด้านการบริหารจัดการชุมชนและการฟื้นฟูป่าไม้

3.2.1 จัดทำรายงานนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.2.2 จัดทำเอกสารเพื่อเป็นแนวนโยบายสำหรับชาวบ้านในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

3.3.1 แจกให้ทราบถึงแผนกลยุทธ์อย่างคร่าวๆ

3.3.2 เชิญผู้ให้ความร่วมมือหลากหลายรวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของ บริษัท โคคา โคลา เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำเอกสารสรุปทริเจนที่ 1 ได้รับจากโครงการ

3.3.3 จัดทำเอกสารโครงการสำหรับนำเสนอต่อสื่อท้องถิ่นและสื่อระดับชาติ

3.5 การพัฒนาแม่แบบการฟื้นฟูน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ในที่ที่ได้รับเลือกดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่โครงการของ WWF จะส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือชุมชน (ส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่ยากจนและไม่มี ความสำคัญ) และพยายามชักจูงขอความสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพิ่มประสิทธิภาพให้กับความร่วมมือของชุมชนในพื้นที่ฟื้นฟู และการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน (โดยการเสริมสร้างความสามารถและการสนับสนุน)

กิจกรรมที่นำเสนอโดยชุมชนจะรวมอยู่ใน (1) การทัศนศึกษาเพื่อดูตัวอย่างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูน้ำให้กลับอยู่ในสภาพเดิม (2) ทำการวิจัยร่วมในด้านเศรษฐกิจสังคม และลักษณะทางชีววิทยาของพื้นที่หมู่บ้าน (3) ประชุมเชิงวิชาการการวิเคราะห์ข้อมูล (4) วางแผนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงแนวนโยบายการพัฒนาป่าไม้ของชุมชนท้องถิ่น (5) ฟื้นฟูภูมิทัศน์โดยการปลูกต้นไม้ และ (6) การนำเอาแผนการบริหารทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนมาใช้ในแผนการบริหารจัดการ โดยอำเภอที่ได้รับเลือก (กิจกรรมเสริมสร้างสมรรถภาพ) ในระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่ WWF จะส่งเสริมประสิทธิภาพให้กับบุคลากรของสถาบัน (อันได้แก่คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติจังหวัด ซึ่งถือเป็นสถาบันการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในจังหวัดขอนแก่น) เพื่อเป็นการรวมตัวแทนจากชุมชนต่างๆ เพื่อให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิคและการเงินแก่คณะกรรมการหมู่บ้าน รวมทั้งให้การรับรองแผนการบริหารชุมชน โดยจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในทุกระดับ จะมีการดึงชุมชนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่รัฐเข้าด้วยกัน ซึ่งกลยุทธ์นี้จะช่วยให้แก้ปัญหาคความขัดแย้งทางทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการอย่างสันติเท่าที่จะทำได้

- การขยาย, นโยบาย และงานด้านกฎหมายในการปลูกป่าอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

เพื่อเป็นการขยายผลสำเร็จและเผยแพร่บทเรียนที่ได้รับจากกิจกรรมที่ดำเนินการใน 2 อำเภอ โครงการจะส่งเสริมให้เกิดการทำงานระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในการปลูกป่าชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยในด้านการปลูกป่าชุมชน ส่วนการอนุรักษ์ป่าในด้านอื่นๆ

นั้น องค์กรพัฒนาเอกชนจะได้รับการเชิญให้มาเยี่ยมชมสถานที่ตั้งโครงการ และมีการแลกเปลี่ยนกับพันธมิตรผู้สนใจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องของ โคคาโคลา และ บริษัท ไทยน้ำทิพย์

นอกจากนั้น จะมีการจัดกิจกรรมสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ปลูกป่าเพื่อสร้างความสัมพันธ์ เสริมความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการบริหารชุมชน ทั้งในด้านกฎหมาย และการเสริมสร้างประสิทธิภาพของบุคลากร

เพื่อเป็นการส่งเสริมบทเรียนที่รับและวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาจะต้องมีการจัดทำขึ้นเพื่อเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้รับเลือก เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน บุคลากรของโคคาโคลาที่เกี่ยวข้อง และผู้แทนชุมชนที่ทำงานในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการสร้างประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกป่าในประเทศไทย และอาจรวมถึงในส่วนภูมิภาค และนานาชาติ

บนพื้นฐานของรัฐธรรมนูญใหม่ที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาชุมชน และกิจกรรมชุมชนเป็นการแสดงให้เห็นที่สำคัญของความเป็นจริงในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปลูกป่าให้ประสบความสำเร็จโดยวิธีการทางประชาธิปไตยซึ่งเป็นการจัดการที่ดีในทางปฏิบัติ ซึ่งการดำเนินโครงการนี้จะเป็นกรณีตัวอย่างที่ทำให้มีพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้ฝึกหัดด้านการฟื้นฟูภูมิทัศน์ป่าจากประเทศอื่นๆ ในลุ่มน้ำโขง แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความก้าวหน้าของแต่ละภูมิภาค และความพร้อมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ส่วนในระดับนานาชาติ โครงการจะตรวจสอบการอนุรักษ์ และประโยชน์ที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับจากผลจากการบริหารทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนในประเทศไทย สิ่งที่ต้องเฝ้าระวังของกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของชุมชน การปลูกป่า การบริหารจัดการป่าไม้ การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน และการกระจายอำนาจ ซึ่งจะมีการดำเนินการในประเทศไทย 5 พื้นที่ โดยกรณีศึกษาเหล่านี้ควรจะมีการตอบสนองกลับในด้านกลไกโดยที่การมีส่วนร่วมจะสนับสนุนการอนุรักษ์ให้ประสบความสำเร็จ และการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่เกษตรกรรมสำหรับประเทศกำลังพัฒนา

นอกจากนี้ จะมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมระดับภูมิภาค และระดับชาติสำหรับกลุ่มพันธมิตรของโครงการ ผู้มีผลประโยชน์ร่วม และกลุ่มผู้สนใจ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมความคิดและอธิบายวิธีการปฏิบัติสำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และทำให้เป็นจุดสนใจต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจในรัฐบาลและผู้มีผลประโยชน์ร่วมที่เกี่ยวข้อง โดยข้อเสนอแนะสำหรับกฎหมายใหม่ๆ และกฎหมายที่ปรับปรุงในการบริหารชุมชนจะถูกสร้างขึ้นและรณรงค์ให้มีการพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้อง

โครงการนี้จะได้รับการสนับสนุนจากกิจกรรมสื่อสารมวลชนซึ่งมุ่งไปที่สาธารณะชนของไทย และผู้ที่เป็นผู้กำหนดนโยบายโดยเฉพาะ สิ่งต่างๆเหล่านี้จะเพิ่มความตระหนักให้มากขึ้นในเรื่องความสำคัญของป่าและต้นไม้ในพื้นที่การเกษตรและแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องทำก่อนเพื่อความสำเร็จ นอกไปจากนี้ จะมีการจัดทำเอกสารการเรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษาเฉพาะด้าน ซึ่งจะรวมถึงแง่มุมต่างๆ เช่น การบริหารอย่างยั่งยืนและหลักการพื้นฐานในด้านการมีส่วนร่วม รวมถึงมีการสนับสนุนไปยังสมาคมหรือเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อช่วยเหลือในการสนับสนุนด้านการสร้างความร่วมมือของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยอาศัยจากบทเรียนที่ได้รับจากโครงการอันนำไปสู่การนำวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุดไปใช้อย่างกว้างขวาง

- **เพศและความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วม**

เนื่องจากผู้หญิงและผู้ชายมีบทบาทในสังคมที่ต่างกันจึงมักจะมีความต้องการที่ต่างกัน ดังนั้นการเข้าใจในบทบาททางเพศ ความรับผิดชอบ และความต้องการจึงต้องเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะความต้องการอย่างแท้จริงในเพศหญิง และความสนใจในกลยุทธ์ จะต้องผสมผสานเข้าไปในจุดมุ่งหมายของทุกเป้าหมาย จุดประสงค์ และการจัดลำดับความสำคัญ และโครงการจะต้องแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างทางเพศจะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมประเภทใดบ้าง

ข้อมูลโดยรวมด้านเศรษฐกิจสังคมของชุมชนในพื้นที่เป้าหมายจะถูกนำมาใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศด้านบทบาททางอาชีพในการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์

ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนของทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่แตกต่างกันนั้นจะช่วยส่งเสริมการวางแผนโครงการและการดำเนินโครงการให้บรรลุผล โดยตลอดเวลาการดำเนินงานเจ้าหน้าที่โครงการจะชักจูงให้มีการหยิบยกปัญหาระหว่างเพศทั้งในสถาบันการบริหารระดับหมู่บ้านและการนำเสนอต่อคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติภูมิภาค

- **ความยั่งยืน**

อันดับแรกโครงการจะเน้นไปที่การพัฒนาที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ สำหรับการบริหารทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและเกิดผลสำเร็จได้ด้วยตนเองภายใต้ภาวะจำกัดทั้งทางด้านเทคนิคและการเงิน รวมถึงการสนับสนุนที่ไม่แน่นอนของรัฐบาล ซึ่งรูปแบบเหล่านี้จะเป็นรูปแบบที่ง่ายที่จะทำซ้ำอีกโดยชุมชนอื่นในสถานที่อื่นในอนาคต

อันดับที่สองโครงการจะจัดตั้งคณะกรรมการที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัดในอนาคต โดยจะทำการสำรวจศักยภาพของบุคลากรที่เหมาะสมสำหรับการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดในการบริหารจัดการพื้นที่ของทุกหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่น เมื่อได้รับการทดสอบและยอมรับแล้วคณะกรรมการนั้นสามารถที่จะรับประกันกองทุนระยะยาวโดยใช้

งบประมาณประจำปีที่หน่วยงานตามสายงานรัฐบาลได้จัดเตรียมไว้ และเพิ่มเงินกองทุนจากรายได้ที่องค์กรบริหารส่วนตำบล และองค์กรบริหารส่วนจังหวัดได้จัดเก็บไว้

อันดับที่สาม โครงการจะทำงานโดยสร้างแรงผลักดันในระดับชาติสำหรับรัฐบาลไทยเพื่อให้นโยบายบรรลุผล และมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความมั่นคงที่ดีกว่าในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการป่าไม้ในท้องถิ่น ผลสำเร็จนี้จะเป็นการรับประกันผลสำเร็จอันยาวไกล และผลระยะยาวของการมีส่วนร่วมในโครงการ

- **เพิ่มประสิทธิภาพการรักษาสิ่งแวดล้อมและการสร้างสถาบันบุคลากร**

โครงการจะเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการพัฒนาปัจจัยที่สำคัญก็คือ คน โดยการสร้างศักยภาพและการฝึกอบรม โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานราชการในกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมป่าไม้ กับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทและชุมชนท้องถิ่น

WWF ประเทศไทยได้เน้นไปทางด้านเสริมสร้างสถาบัน โดยพยายามที่จะสร้างบุคลากรในการบริหารทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสม ทำผลประโยชน์ได้อย่างจริงจังและมีส่วนร่วมในระยะยาวและอย่างยั่งยืน โดยจะมีบุคลากรชั่วคราวอยู่เป็นองค์ประกอบเริ่มต้นของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติระดับจังหวัด

- **การวางแผนและการบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน**

โครงการจะทำงานร่วมกับชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมายโดยการผสมผสานของสองสิ่งอันได้แก่ การฟื้นฟูพื้นที่ทางด้านนิเวศ และฟื้นฟูสมรรถภาพและสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้มั่นคงแข็งแรงที่สำคัญคือ ผลสำเร็จของโครงการจะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการอนุรักษ์ การดูแลรักษาและเกิดความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการส่งเสริมดูแลรักษา และปกป้องคุณภาพของสิ่งแวดล้อม (รัฐธรรมนูญใหม่, 2540) โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปลูกป่าอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชนเป้าหมาย การวางแผนในด้านการมีส่วนร่วมจะต้องรวมถึงการปรับปรุงลุ่มน้ำ การพัฒนาป่าชุมชน การฟื้นฟูทำป่าในพื้นที่เกษตรกรรมให้ดีขึ้นด้วยต้นไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจสังคม การฟื้นฟูพื้นที่ป่าโดยวิธีการทางธรรมชาติและ การดำเนินการสนับสนุน การสร้างแหล่งพักผ่อนเช่นเดียวกับจัดหาต้นกล้าต้นไม้ สำหรับพืชสวน ไร่ นา และการเพาะปลูกทางเศรษฐกิจ

- **การสร้างความตระหนักและการปฏิรูปนโยบาย**

การสร้างความตระหนักและการปฏิรูปนโยบายจะอยู่บนพื้นฐานของบทเรียนที่ได้รับ และแนวทางของการปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยโครงการจะพยายามให้ความรู้ และให้ข้อมูลข่าวสารแก่กลุ่มที่มีความสนใจในกรอบของนโยบายที่ต้องการสำหรับการบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน และจะเจาะจงไปที่

การกำหนดนโยบายท้องถิ่นเช่นเดียวกับของชาติ รวมถึงจะตั้งเป้าไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพของนโยบายระดับจังหวัดและหน่วยงานวางแผน

ส่วนกลยุทธ์ในด้านการติดต่อสื่อสารจะต้องมีการพัฒนาเพื่อเผยแพร่ผลที่คาดว่าจะได้รับ และจะต้องอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ที่ได้รับ โดยหน่วยงานการสื่อสารของ WWF สำนักงานประเทศไทย เพื่อการนัดหมาย กลยุทธ์นี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำให้เกิดความหลากหลายทั้งด้านนโยบาย การสร้างความตระหนักและเครื่องมือในการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานกับกลุ่มต่างๆ

4) การบริหารโครงการ

4.1 WWF ประเทศไทย

WWF สำนักงานประเทศไทยทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานในประเทศไทย ตั้งอยู่กรุงเทพฯ โดยผู้อำนวยการส่วนงานอนุรักษ์ของ WWF ประเทศไทยจะทำหน้าที่ผู้อำนวยการโครงการในระดับประเทศ ส่วนผู้อำนวยการประจำประเทศไทย จะให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิคและคำแนะนำโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับนโยบายระดับชาติ

ผู้จัดการโครงการผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายทรัพยากรป่าไม้ของ WWF ประเทศไทย จะรับผิดชอบในการดำเนินโครงการให้บรรลุผล รวมถึงดูแลกิจกรรมต่างๆภายใต้โครงการ และรายงานต่อผู้ดูแลโครงการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจาก WWF สหรัฐอเมริกา

สำนักงานโครงการพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่โครงการจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเพื่อเข้าถึงชุมชนในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 2 ตำบลในจังหวัดขอนแก่น

เจ้าหน้าที่หลักของโครงการประกอบด้วย

- ผู้จัดการโครงการที่ทำงานเต็มเวลา จำนวน 1 คน จะเป็นผู้รับผิดชอบการวางแผน และการดำเนินการทั้งหมดของโครงการในประเทศไทยวันต่อวัน
- เจ้าหน้าที่บริหารงานธุรการที่ทำงานเต็มเวลา จำนวน 1 คน จะเป็นผู้ให้ความสนับสนุนทางด้านเลขานุการ จัดเก็บเอกสาร ค่าใช้จ่ายวันต่อวัน ดูแลตรวจสอบสินทรัพย์ และจัดทำรูปเล่มรายงานของโครงการ
- เจ้าหน้าที่วางแผนและบริหารงานทรัพยากรธรรมชาติที่ทำงานเต็มเวลา จำนวน 3 คน จะเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมของโครงการให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยการจัดทัศนศึกษา การทำวิจัยทางเศรษฐกิจสังคม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การกำหนดแผนงานง่ายๆ และการสร้างการมีส่วนร่วมในการปลูกป่า โดยเจ้าหน้าที่ 1 คนจะได้รับมอบหมายให้ดูแลการปลูกป่า 1 ตำบล

ในด้านความเชื่อมโยงกับนโยบายของชาติที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกอบรม การสื่อสาร การทัศนศึกษาระดับนานาชาติ และทิศทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพของโครงการนั้น WWF ประเทศไทยได้มีการจัดกลยุทธ์ของโครงการดังนี้

- ผู้อำนวยการส่วนงานอนุรักษ์ของ WWF ประเทศไทยจะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อำนวยการโครงการและดูแลการดำเนินการโครงการให้เป็นผลสำเร็จ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ความสำคัญสนับสนุนทางด้านเทคนิคสำหรับความหลากหลายทางชีวภาพ และการอนุรักษ์ของโครงการ
- ฝ่ายบริหารและการเงินของ WWF ประเทศไทยจะให้การสนับสนุนโครงการในการพัฒนาและจัดเตรียมวิธีการระบบจัดการที่ดีสำหรับการบริหารทรัพยากรบุคคล บัญชีการเงิน และช่วยเหลือในการติดตั้งและดูแลรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของสำนักงานและเครือข่ายท้องถิ่น รวมถึงการเชื่อมโยงทางอินเทอร์เน็ต
- ส่วนงานสื่อสารของ WWF ประเทศไทยจะให้ความสำคัญสนับสนุนกิจกรรมการสื่อสารของโครงการในด้านการพัฒนา และทำให้บรรลุผลสำเร็จ เช่น การเผยแพร่ข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ การเดินทางของสื่อมวลชน เป็นต้น

อาจจะมีการจัดหาที่ปรึกษาชั่วคราวเพื่อให้คำแนะนำเมื่อมีความจำเป็นที่จะดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ

4.2 การจัดการและการให้ความร่วมมือ

- คณะกรรมการเตรียมการโครงการในระดับชาติ
คณะกรรมการเตรียมการจะจัดตั้งตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆดังต่อไปนี้
  - บริษัท โคคา โคลา และ/หรือ ผู้ร่วมธุรกิจย่อยในประเทศไทย(กรุงเทพ)
  - WWF สำนักงานประเทศไทย โดย ผู้อำนวยการโครงการ (ประธาน)
  - ผู้จัดการโครงการ
  - ผู้แทนชุมชนจากพื้นที่เป้าหมาย
  - ผู้แทนจากคณะกรรมการป่าไม้แห่งชาติ และ/หรือหน่วยงานอื่นๆของรัฐบาลไทยที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและระดับภูมิภาค
  - ผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน/กลุ่มสังคมอื่นๆที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในประเทศไทย

คณะกรรมการเตรียมการจะมีการประชุมเป็นประจำเพื่อควบคุมการดำเนินโครงการ และจะมีการจัดการประชุมในระยะสิ้นสุดของช่วงแรก และอย่างน้อยปีละครั้ง คณะกรรมการจะรับผิดชอบการดูแลโครงการ การประสานงาน และทบทวนหน้าที่ในการทำงาน รวมทั้งมีการประชุมรายปีเพื่อทบทวนการปฏิบัติงาน และเสนอแนะการปรับปรุงแผนการดำเนินงาน กิจกรรมโครงการและงบประมาณ และเมื่อโครงการสิ้นสุดจะมีการประเมินครั้งสุดท้าย รวมถึงการตรวจสอบบัญชีค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานของโครงการ

- คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติส่วนภูมิภาค

จัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติส่วนภูมิภาค (คณะทำงาน) ที่จังหวัดขอนแก่น โดยการคัดสรรสมาชิกของคณะกรรมการจะต้องทำตามข้อเสนอแนะของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้อำนาจการตัดสินใจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นอกจากนี้โครงการจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่โครงการของ WWF

การจัดเตรียมงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กรทุกประเภทจะกำหนดให้จัดทำบทเรียนที่ได้รับให้เหมาะสมที่สุด และยังคงความยั่งยืนจากการดำเนินการของโครงการก่อนๆ และประสบการณ์ในประเทศไทย

แผนการดำเนินงานในช่วงปีแรก

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- แนะนำโครงการกับหน่วยงานในระดับจังหวัด - o องค์กรภาครัฐระดับจังหวัด - o สำนักงานจังหวัดขอนแก่น - o องค์กรบริหารส่วนจังหวัด - o องค์กรบริหารส่วนตำบล - o มหาวิทยาลัยขอนแก่น - o องค์กรพัฒนาเอกชนท้องถิ่นในพื้นที่ - o องค์กรชุมชนท้องถิ่น เช่น กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ	- กระชับสัมพันธ์ไมตรีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำงาน - แนะนำโครงการพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ - เริ่มพัฒนาเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่บนพื้นฐานข้อเสนอแนะ - สร้างเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ - คัดเลือกผู้ที่เหมาะสมเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการโครงการ (Project Steering Committee) - สามารถระบุแหล่งข้อมูล ตัวแทนชุมชนที่สามารถ - รวบรวมข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคม ถิ่นที่อยู่อาศัย แผนที่ และข้อมูลพื้นฐานต่างๆ
- เริ่มการประเมินเบื้องต้นในการหาศักยภาพพื้นที่บนพื้นฐานข้อเสนอแนะจากตัวแทนในพื้นที่	- เริ่มการสำรวจพื้นที่เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสม - เข้าใจลักษณะภูมิศาสตร์ของพื้นที่และการเข้าถึงพื้นที่
- ดูงานพื้นที่แปลงปลูกป่า (FPT)	- คัดเลือกพื้นที่สำหรับกิจกรรมปลูกป่า
- พิจารณาความก้าวหน้าและผลของการฟื้นฟูป่า	- เข้าใจความจำเป็นพื้นฐานการฟื้นฟูป่าภายใต้ลักษณะของกิจกรรม เช่น ชนิดต้นไม้ที่ใช้ปลูก อัตราการรอดตาย ปัจจัยต่างๆของพื้นที่
- ดูงานเรือนเพาะชำในพื้นที่	- เข้าใจขีดความสามารถของเรือนเพาะชำในพื้นที่และชนิดพันธุ์ และสำรวจองค์ประกอบสำหรับการสนับสนุนการจัดทำเรือนเพาะชำ ขนาด และทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้
- รับรองการประเมินชุมชน (Rapid Rural Appraisal: RRA) ในพื้นที่เป้าหมายภายใต้ลำดับความสำคัญ	- เริ่มต้นการพัฒนาเกณฑ์การเลือกพื้นที่เป้าหมายบนพื้นฐาน first hand experience - เริ่มต้นการติดต่อประสานงานกับตัวแทนชุมชนและสถาบันต่างๆที่ทำงานในระดับพื้นที่ - สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป้าหมาย
- เตรียมเครื่องมือและรายละเอียดต่างๆสำหรับนำเสนอต่อคณะกรรมการโครงการ	- รายงานข้อมูลเบื้องต้น - แผนที่พื้นที่ดำเนินการ - รายงานแนวความคิด

กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- การประชุมคณะกรรมการ โครงการ	- สรุปสถานภาพของพื้นที่ ประโยชน์ของทรัพยากร และนำเสนอกิจกรรมในโครงการ - แนะนำพื้นที่เป้าหมายและสรุปภาพรวมของ ปริมาณของผลที่ได้รับ - แนะนำศักยภาพของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและส่วนที่ เกี่ยวข้อง - ลงมติสำหรับแผนการดำเนินงานในช่วง 1 ปีแรก
- จัดตั้งสำนักงาน โครงการและคัดเลือกเจ้าหน้าที่ ภาคสนาม	- เปิดตัวโครงการและทีมงานประจำโครงการ
- ประชุมนิเทศเจ้าหน้าที่โครงการ	- เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจลักษณะพื้นฐานของ WWF ทั้งด้านนโยบายและขั้นตอนทำงานต่างๆ
- จัดซื้ออุปกรณ์ภาคสนาม	- มีเครื่องมือและอุปกรณ์ภาคสนามที่จำเป็น
- เตรียมเครื่องมือ ระบบด้านการเงินและการบริหาร โครงการ	- ระบบบริหารงาน โครงการที่สามารถนำไปใช้ได้
- เปิดสำนักงาน โครงการ+ทำบุญ	- การให้การยอมรับจากผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ จาก การจัดกิจกรรมทำบุญแบบท้องถิ่น